

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

(גיליון 42 - שנת תשפ"א גיליון "ראה" – כט' מנחם-אב תשפ"א, 7 לאוגוסט 2021)

לע"נ אמו"ר ר' יוסף-חיים ב"ר יעקב רוט ז"ל

ב"ה

"נקודה טובה" לפרשת "ראה" - להיות "ישר"

אם זה לא "אסור", אז זה "מותר", טוענים עורכי הדין ורואי החשבון כאשר הם מוצאים "פירצה" או "לאקונה" שאינה מוגדרת בחוק. פירצה שהיא "העֵדָר חקיקה", המאפשרת ללקוח שלהם לצאת זכאי בדין, או להימנע מתשלום מס וכדומה.

המחוקק במדינת ישראל קבע כי במקרה של העֵדָר שכזה, יפנה בית המשפט אל תורת ישראל ויכריע לאור "עקרונות החירות, הצדק, היושר והשלום של מורשת ישראל" (חוק יסודות המשפט, תש"ס-1980).

ללמדך, שמעל ומעבר לפרטים, ישנם "עקרונות" חיים. וכך בעת הצורך, עלינו להשלים את ה"פרטים" לאור הכללים, העקרונות ו"רוח הדברים".

וכך, בפרשתנו פרשת "ראה", אנו לומדים את העיקרון הכללי הבא. ציווי שאינו מתייחס למעשה מסויים, אלא מהווה כלל ודרך חיים: "... כִּי תַעֲשֶׂה הַטוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי ה' אֲלֹהֶיךָ" (דברים יב, כח).

חז"ל הסבירו והרחיבו את הדרישה לדרך טובה וישרה, לא רק כלפי הקב"ה אלא גם כלפי החברה ואמרו: ועשית הטוב - בעיני שמים. ועשית ישר (ולא עקום או מעוות) - בעיני האדם (ספרי).

והדברים עולים בקנה אחד עם דבריו של שלמה המלך במשלי: "וּמִצָּא חֵן וְשָׁכַל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם" (משלי ג, ד).

זאת ועוד. חז"ל הסבירו ודרשו את הפסוק "וְהִיְתָם נְקִיִּם מִ-ה' וּמִשָּׂרָאֵל" (במדבר לב, כב) במובן של – אל תעשו משהו, שיגרום לחבריכם לחשוד בכם ובמעשיכם. ולו חשד שווא... לא רק "נקיות" במישור ה"דין", אלא גם "נקיות" במישור של "לפנים משורת הדין"....

וכך פסוק זה הוא "המענה האולטימטיבי" וכלל חיים מרכזי, ה"סוגר" כל פירצה או ספק. אם זה ישר, הגון וטוב, אז "לך על זה". ואם זה דחוק וצריך הרבה התחכמויות, תירוצים ופילפולים כדי להצדיק את זה, אז זה כנראה לא כל כך ישר...

הרב נפתלי צבי יהודה ברלין (הנצי"ב) – ראש ישיבת וולוז'ין (אם הישיבות), בהקדמה לפירושו לתורה "העמק דבר" מרחיב את המושג ישר אל מעבר לתחומי ההגינות, וטוהר המידות ולוקח אותו אל ה-יְשָׁרוֹת (ישרות בהנגדה לעקמומיות). אל האנושיות ואל הדרישה להיות מְעֻנְטָשׁ (אדם ערכי, הגון, מתחשב, אחראי ועוד).

את דבריו הוא פותח בכך שספר בראשית נקרא בפי חז"ל בשם "ספר הישר", כי הוא עוסק באבות האומה שהיו אנשים הגונים וישרים.

את הכינוי "ישרים", העניק לאבות האומה בלעם במהלך נבואתו. וקשה, מדוע הוא כינה אותם "ישרים" דוקא ולא צדיקים או חסידים!?

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

והתשובה היא, כי האבות היו לא רק צדיקים, אלא גם "בני אדם הגונים" – "ישרים בהליכות עולמים". ישרים בתחום שבין אדם לחברו.

וזה היה שבח האבות, שמלבד שהיו צדיקים וחסידיים ואוהבי ה' באופן היותר אפשר, עוד היו "ישרים", היינו: שהתנהגו עם אומות העולם, (אפילו עם עובדי האלילים), באהבה, וחשו לטובתם, באשר היא קיום הבריאה. כמו שאנו רואים כמה השתטח אברהם אבינו להתפלל על סדום, אף על גב שהיה שונא אותם ואת מלכם תכלית שנאה עבור רשעתם... מכל מקום חפץ בקיומם! (ערוך על פי הקדמת הנצי"ב).

והנצי"ב ממשיך ומזכיר לנו את אברהם אבינו שדאג ללוט אף שפנה ל"דרך" אחרת, את יצחק אבינו שהיה נוח להתפייס עם שונאיו ואת יעקב אבינו שהתפייס מהר עם לבן אף שידע על כוונתו של זה לפגוע בו, לולי ה' היה בעזרו.

כנגד אבות האומה, מציג הנצי"ב את אנשי בית שני, שאף שהיו בידם תורה ומעשים טובים, היתה בהם שנאת חנם. "על כן, מפני שנאת חנם שבלבם זה אל זה, חשדו את מי שראו שנוהג שלא כדעתם ביראת ה', שהוא צדוקי ואפיקורס. ובאו על ידי זה לידי שפיכות דמים... ולכל הרעות שבעולם, עד שחרב הבית" (שם).

ו"הקדוש ברוך הוא ישר הוא ואינו סובל צדיקים כאלו, אלא באופן שהולכים בדרך הישר גם בהליכות עולם, ולא בעקמימות אף על גב שהוא לשם שמים, דזה (שזה) גורם חורבן הבריאה והריסות ישוב הארץ".

כך מציג בפנינו הנצי"ב את אבות האומה וקורא לנו ללמוד מהם הליכות עולמים "בדרך ארץ, מה ששייך לקיום העולם".

נחתום בדבריו של שלמה המלך בקהלת: "... אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יֵשׁוּר וְהִמָּה בְקִשׁוֹ חֲשִׁבֹנוֹת רַבִּים (רש"י - מזימות ומחשבות של חטא). האדם נולד ישר. יש בו ישרות (ויושר) בסיסית טבעית.

וכך, כל שעלינו לעשות, זה לעזוב את ה"חשבונות הרבים" שבעזרתם אנחנו מנסים להצדיק את הדרכים ה"עקומות" (קרומקייט בידיש..). ולחזור אל הישרות הטבעית הטבועה בנו מלידה...

בימים אלה של קיטוב, פלגנות ומגזריות, ראוי לנו להשתדל להיות ישרים וטובים גם "בין אדם לחברו". וגם כלפי מי שלא "כמונו".

מכרכת שמת life

מה רו

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה (במייל ו/או בווטסאפ), ניתן לפנות למייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל. **אהבת? הפץ בין חבריך.**